

4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi 4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies

Araştırma Makalesi | Research Article

🔓 Açık Erişim | Open Access

Türkiye’de Alan Yazında Gizlilik Yönetimi: Bir Kapsam Derlemesi

Privacy Management in Türkiye’s Literature: A Scoping Review

Nihal Kocabay Şener¹ & Betül Önay Doğan²

¹ Non-affiliated, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye

Öz

Dijital teknolojilerdeki gelişmeler, veri temelli iletişim pratiklerinin yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu sebeple gizlilik yönetimi, bireysel tercihlerle sınırlı bir alan olmaktan çıkarak, farklı disiplinlerin bir araya geldiği çok katmanlı bir araştırma alanına dönmüştür. Kişisel veriler üzerindeki kontrol sorunu, gizlilik yönetimini hem bireysel hem de kurumsal düzeyde tartışmaya açmıştır. Gizlilik yönetiminin bireysel ve kurumsal ilişkileri şekillendiren yapısı, literatürün genişlemesine yol açmış, bu durum alan yazının bütüncül bir biçimde değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Bu çalışma, gizlilik yönetiminin literatürde nasıl ele alındığını, hangi temalar etrafında yoğunlaştığını ve hangi alanlarda araştırma boşluklarının bulunduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Alan yazının genel görünümünü sunmayı hedefleyen çalışma, keşifsel nitelikte olup kapsam derlemesi yöntemiyle tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda gizlilik yönetimi çalışmalarının ağırlıklı olarak dijital iletişim bağlamında ele alındığı, bireysel kullanıcı davranışlarına odaklanan araştırmaların öne çıktığı ve gizlilik yönetiminin çoğu zaman ikincil bir kavram olarak ele alındığı görülmüştür. Ayrıca kuramsal derinliği yüksek çalışmaların sınırlı olduğu ve yöntemsel çeşitliliğin görece düşük kaldığı tespit edilmiştir. Çalışma, gizlilik yönetimi alanında daha bütüncül, kuramsal ve yöntemsel açıdan çeşitlenen araştırmalara ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Abstract

Advances in digital technologies have led to the proliferation of data-driven communication practices. Consequently, privacy management has evolved from being a field limited to individual preferences into a multi-layered research area involving different disciplines. The issue of control over personal data has opened up privacy management to debate at both the individual and organisational levels. The structure of privacy management, which shapes individual and organisational relationships, has led to the expansion of the literature, necessitating a comprehensive evaluation of the field. This study aims to reveal how privacy management is addressed in the literature, the themes around which it is concentrated, and the areas where research gaps exist. The study, which aims to present an overview of the literature, is exploratory and designed using a scoping review method. The research findings reveal that privacy management studies are predominantly addressed in the context of digital communication, with research focusing on individual user behaviour being prominent, and privacy management often being treated as a secondary concept. Furthermore, studies with high theoretical depth are limited and methodological diversity is relatively low. This study highlights the need for more comprehensive research in the field of privacy management, with greater theoretical and methodological diversity.

Anahtar Kelimeler Gizlilik • mahremiyet • gizlilik yönetimi • iletişim gizlilik yönetimi • kapsam derlemesi

Keywords Privacy • confidentiality • privacy management • communication privacy management • scoping review method

Atıf | Citation: Kocabay Şener, N. & Önay Doğan, B. (2026). Türkiye’de alan yazında gizlilik yönetimi: Bir kapsam derlemesi. 4. BOYUT Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi–4. BOYUT Journal of Media and Cultural Studies, (28), 30–46. <https://doi.org/10.26650/4boyut.2026.1872634>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2026. Kocabay Şener, N. & Önay Doğan, B.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Nihal Kocabay Şener nihalcocabay@gmail.com

Extended Summary

The rapid advancement of digital technologies has led to data-driven communication practices becoming central to everyday life; this has transformed privacy and confidentiality discussions into a more complex and multi-layered structure. Social media platforms, digital services, and data-driven business models, in particular, make it difficult for individuals to control their personal data and turn privacy management into an area that cannot be explained solely by individual preferences. In this context, privacy management plays a decisive role in the relationships between individuals, companies, and states.

This study aims to outline the general framework of academic research conducted on privacy management in Turkey. While there are studies on the concepts of privacy and confidentiality, it has been observed that studies directly focusing on privacy management are limited. Therefore, this study examines how privacy management is addressed in the literature, which theoretical approaches and concepts it is associated with, which areas it focuses on, and which research gaps exist using a scoping review method.

The research was exploratory and was based on the scoping review framework developed by Arksey and O'Malley (2007). The PRISMA-ScR guideline was used as the basis for reporting the study. Using the key concepts of “privacy management” and “confidentiality management,” a search was conducted in the Google Scholar database; a total of 24 studies were included in the review, excluding non-academic sources, graduate theses, and off-topic studies. These studies were classified and analysed in terms of publication type, method, sample, theoretical framework, and themes addressed.

The findings reveal that privacy management studies in Türkiye are predominantly concentrated in the field of communication sciences but are also addressed in different disciplines, such as law, health, and information technology. In a significant portion of the studies, the concept of privacy management did not form the main focus of the research; it was mostly addressed as a secondary element within the framework of concepts such as privacy, privacy concerns, digital identity, and data security. Theoretically, a limited number of theoretical approaches were used, primarily the communication privacy management theory, and theoretical diversity remained relatively low. From a theoretical perspective, it has been observed that a limited number of theoretical approaches, primarily the Communication Privacy Management Theory, have been used, and that theoretical diversity remains relatively low.

Methodological findings reveal that quantitative research methods are dominant and survey designs are frequently preferred. The heavy reliance on students in sample selection is considered a significant factor limiting the representativeness of the findings.

When examining the thematic distribution of studies, privacy management is mostly addressed in the context of interpersonal communication, whereas studies conducted in the context of companies and states remain more limited. However, it is noteworthy that new themes such as sharing, health data, digital advertising, and algorithmic processes are increasingly finding their place in the literature. This situation demonstrates that privacy management is a research area that is expanding and transforming alongside digitalisation.

In conclusion, this study systematically outlines the current state of privacy management literature in Turkey, drawing attention to the theoretical, methodological, and contextual limitations of the field. The findings show that privacy management is often treated as a secondary concept and that there is a need for greater theoretical depth and methodological diversity. In this context, the study indicates that future research should address privacy management in a more comprehensive, interdisciplinary, and in-depth manner.

Giriş

Gündelik hayatta gizlilik/mahremiyetle ilgili tartışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Facebook’un sosyal medya platformundan çıkış yaptıktan sonra bile kullanıcılarını takip etmesi (<https://www.trthaber.com>, 2022), Whatsapp’ın kullanıcıları hizmeti iyileştirme ve güvenlik gerekçesiyle kişisel verilerinin kullanılmasına izin vermeye zorlaması (<https://www.cnnturk.com>, 2023), Amazon’nun popüler uygulaması Alexa’nın topladığı verilerle ilgili Amerika’da yürütülen soruşturma (<https://www.trthaber.com>, 2023) gündemdeki gizlilik tartışmalarına ilişkin haberlerden sadece birkaç tanesidir. Gizlilik, en nihayetinde bilgi sahipliğinin ve

bu bilginin kullanımının nasıl yönetildiğiyle yani gizlilik yönetimiyle ilişkilidir. Gizlilik ve mahremiyet yönetimine ilişkin tartışmalar, dijital teknolojilerin gelişiminden çok önce başlamasına rağmen son dönemde bireylerin kişisel verileri üzerindeki kontrol sorunu, bu tartışmaları daha da yoğunlaştırmıştır. Ayrıca dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte gizlilik yönetimi, hem özel sektörü hem de devletleri merkeze alacak şekilde kapsamını genişletmiştir.

Gizliliğini bireyler ve devlete karşı korumaya çalışan birey, dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte özel sektörü de bu denklemin içinde bulmaktadır. Bu yeni tablo, gizlilik tartışmalarını bireyin yetkinliği ve etkinliği eksenine taşımıştır. Nitekim bireyin giderek kontrolü yitirdiği hissi, medya ve teknoloji şirketlerinin gündelik yaşamın merkezine yerleşmesi ve bu yapıların gittikçe daha az şeffaf hâle gelmesi, söz konusu tartışmaları daha da derinleştirmektedir.

Acquisti, Brandimarte ve Loewenstein (2015) gizlilik yönetimine ilişkin çerçeve oluşturmayı güçleştiren üç temel dinamik üzerinde durmaktadır. İlk olarak belirsizlik, gizlilik yönetimini güçleştiren temel unsurlardan biridir; bireyler verilerin kimler tarafından toplandığı, nasıl kullanıldığı ve uzun vadede ne tür sonuçlar doğuracağı konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Bu durum, gizlilikle ilgili risklerin sağlıklı biçimde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca gizlilik ihlallerinin çoğu zaman soyut, gecikmeli ve tespiti güç zararlar doğurması, bireylerin önleyici stratejiler geliştirmesini güçleştiren bir diğer etkidir. Gizlilik yönetimine ilişkin çerçeve oluşturmayı zorlaştıran bir diğer unsur, bireylerin gizlilik algılarının bağlama ve ihtiyaca bağlı olarak değişkenlik göstermesidir. Bireyler kimi durumlarda gizlilik konusunda yüksek düzeyde hassasiyet sergilerken, kimi zaman kayıtsız davranabilmektedir. Örneğin uzun süredir aranan bir ürünle ilgili kişiselleştirilmiş reklamların nasıl karşımıza çıktığı sorgulanmazken, eğlence amaçlı içerik tüketimi sırasında sürekli benzer içeriklerle karşılaşmak rahatsız edici bulunabilmektedir. Bu durum, gizlilik yönetimindeki bir başka zorluğu ortaya koymaktadır: gizlilik tercihleri, psikolojik ve tasarımsal müdahalelere açık hâle gelmektedir.

Gizlilik yönetimi, çok boyutlu yapısı nedeniyle farklı disiplinlerin ilgi alanına girmekte ve giderek çeşitlenen bir araştırma zemini oluşturmaktadır. Bu çeşitlilik, farklı kuramsal yaklaşım ve yöntemlerle üretilen çalışmaların bir bütün olarak kavranmasını güçleştirmektedir. Dağınık ve heterojen bir literatürü sistematik biçimde haritalandırmaya olanak tanıyan kapsam derlemesi yöntemi, bu güçlüğün aşılmasında uygun bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, Türkiye'deki gizlilik yönetimi literatürünü haritalandırmayı; hangi alanlarda yoğunlaşma, hangi alanlarda ise boşluk bulunduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kavramsal Arka Plan

Sosyal medyanın yaygınlaşmasından önce, iletişim alanında, genellikle daha dar kapsamda ele alınan gizlilik yönetimi araştırmaları, günümüzde veri temelli izleme süreçlerinin yaygınlaşmasıyla kapsamını genişletmiştir. Mevcut durum bireylerin gizlilik konusunda nasıl hareket etmesi gerektiği ve politika düzeyinde nasıl kararlar alınması gerektiği tartışmalarını başlatmıştır. Bu tartışmaların temelde iki tarafı bulunmaktadır; (1) bireylerin kendi kararlarını alabileceğine güvenmemiz gerektiğini ve aşırı düzenlemelerin teknolojinin gelişimine ket vurulacağını savunan görüşler ile (2) gün geçtikçe karmaşıklaşan sistem içerisinde bireylerin gizliliklerini yönetme yetenekleri konusunda endişe duyan ve ticari kuruluşlar ile devletler karşısında bireyin gücünün dengelenmesi gerektiğini savunan yaklaşımlar (Acquisti, Brandimarte ve Loewenstein, 2015). Bu tartışmalar yalnızca normatif ve politik bir düzlemde kalmamış, aynı zamanda akademik araştırmaların da merkezinde yer alan bir konuya dönüşmüştür.

Son dönemde gizlilik ve dijital iletişim konusunu ele alan çalışmalar özellikle gizlilik endişesi (Jozani vd., 2020, Ayaburi ve Treku, 2020, Bright, Lim ve Logan, 2021) ve güvenlik (Yadav vd., 2022, Jain, Sahoo ve Kaubiya, 2021) konularına odaklanmakta ve dijital iletişimde kullanıcıların gizliliği/mahremiyeti nasıl

yönettiği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu noktada, söz konusu tartışmaların kuramsal bir zemine oturtulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Gizlilik yönetimi sağlık, hukuk, ekonomi gibi farklı alanlarda ele alınmakla birlikte, iletişim bağlamında ilk sistematik yaklaşımlar arasında Petronio’nun 1990’lı yıllardan itibaren geliştirdiği ve iletişim gizlilik yönetimini teorik bir çerçeveye oturttuğu çalışmaları öne çıkmaktadır (Petronio, 2019). Bu çerçevede geliştirilen ilk araştırmalar yoğun olarak kişilerarası iletişime odaklanmıştır (Petronio, 2010, Smith ve Burunner, 2017, Kennedy-Lightsey, 2012). Ancak iletişim ortamlarının dönüşmesiyle birlikte araştırma odağının da çeşitlendiği görülmektedir. Günümüzde kişilerarası iletişim odaklı çalışmalar devam etmekle birlikte, araştırmaların sosyal medyadaki kullanıcı davranışlarını inceleyen çalışmalara yöneldiği ifade edilebilir (Chung vd., 2021, Cho, 2018, Diponegoro, Utari ve Rahmanto, 2022).

Kaynaklarda iletişim gizlilik yönetimi (communication privacy management) ya da gizlilik yönetimi teorisi (privacy management theory) olarak tanımlanan yaklaşım temelde üç unsura sahiptir; mahremiyet sahipliği, mahremiyet kontrolü ve mahremiyet kargaşası. Petronio (2013) bu üç unsuru şu şekilde açıklamaktadır: Mahremiyet sahipliği insanların özel bilgilerinin tek sahiplerinin kendileri olduklarına inandıkları ve başkalarına erişim ve koruma izni verme haklarına sahip olduklarını ifade etmektedir. Bilgi başkalarıyla paylaşıldığında ortak sahiplik ortaya çıkar. Birden fazla ortak sahiplik ortaya çıkabilir ve bu paylaşımlar kısa ve uzun süreli olarak nitelendirilebilir. Mahremiyet kontrolünde ise erişim izni verme, iptal etme, sınırlama ve bu durumları düzenleme tanımlanmaktadır. Bilginin kontrolünde temel kriterler ve katalizör kriterler bulunmaktadır. Örneğin; evlendiğinizde ailenizde bulunan mahremiyet kurallarını yanınızda getirirsiniz, bunlar temel kriterlerdir. Ancak evliliğinin süresince ihtiyacınıza bağlı olarak yaptığınız değişiklikler, katalizör değişiklik olarak tanımlanır. Ortak sahiplikler de mahremiyetin kontrolünde rol oynamaktadır. Ortak sahiplikler (kolektif sahiplikler) bilginin paylaşılmasıyla ilgili kontrolün şekillenmesinde de rol oynayacaktır. Mahremiyet sahipliği ve kontrolü her zaman öngörülemezlik ya da kesintilerle karşılaşabilir. Gizlilik yönetimini düzenlemeyi zorlaştıran bu etmenler, mahremiyet kargaşası başlığı altında incelenmektedir.

Mahremiyet yönetiminde kullanılan mahremiyet sınırı kavramı ise mülkiyeti işaretlemenin bir yolunu belirtir (Petronie & Child, 2020). Kişinin erişme izni verdiği ya da reddettiği bilgi, izni doğrultusunda ya da izni kadar ifşa edilir. Ancak burada önemli olan mevcut sınırların kesinliğidir. Kişiler sosyal medya gibi alanlarda bu izinleri aracılı olarak verirler ya da aracılı mahremiyet söz konusudur. Aracılı mahremiyet, gizlilik endişelerini peşinden getirebilir ve kullanıcılar belirsiz mesajlar paylaşma (Child ve Starcher, 2016), otosansür uygulama ya da takipçilerini sınırlandırma gibi davranışlar geliştirebilirler. Bu tür davranışlar, kullanıcıların dijital ortamlarda mahremiyet sınırlarını yeniden tanımladıklarını göstermektedir.

Son birkaç yıl içinde gelişen yapay zekâ teknolojileriyle birlikte gizlilik yönetimi çalışmaları, yapay zekâ uygulamaları bağlamında da ele alınmaya başlanmıştır. Bu gelişme, gizlilik tartışmalarının yeni teknolojik bağlamlara taşındığını göstermektedir. Chatbotlar gibi konuşma araçlarının kullanımında gizlilik yönetimini inceleyen bir çalışma, konuşma araçlarının veri paylaşma durumunun kullanıcıların algılarını nasıl etkileyeceğini incelemektedir. Çalışmada verilerin reklamcılarla paylaşılması, verilerin sadece şirketleriyle paylaşılması ya da veri paylaşımıyla ilgili bir yorum yapılmamasına kıyasla daha olumsuz algılanmış ve daha büyük bir gizlilik ihlali olarak görülmüştür (Sannon vd., 2020). Benzer şekilde farklı çalışmalar da kullanıcı algısı ile gizlilik yönetimi arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Gizlilik yönetimi teorisini araştırmanın merkezine alan farklı bir çalışmada, teoriden yola çıkarak kullanıcılara gizlilik güvenceleri sunulmuştur. Bu kapsamda kullanıcılara verilerin şifreyle korunduğu belirtilmiş, verilerin tek sahibinin kullanıcı olduğu vurgulanmış, kimlerin verilere erişebileceği ve hangi koşul ve şartlarda ne kadar süre ile erişime açık olacağı açıklanmıştır. Sonuç olarak kullanıcıların algılanan bilgi kontrolünün artması veri paylaşma isteğini ve chatbot ile işbirliği düzeyini arttırmıştır (Ollier vd., 2025).

Mevcut çalışmalar dikkate alındığında gizlilik yönetimine odaklanan çalışmaların, platformların güçlenmesi ve veri temelli iletişim pratiklerinin yaygınlaşmasıyla birlikte; bireysel kontrol (Acquisti, A., Brandimarte, L., & Loewenstein; 2015), platform temelli yaklaşımlar (Liang, Aroles & Brandl, 2022), tasarımsal yönlendirmeler (Adjerid, Acquisti & Loewenstein, 2019) gibi çok katmanlı bir araştırma alanına dönüştüğü görülmektedir. Bu durum, gizlilik yönetiminin yalnızca belirli bir teorik çerçeve üzerinden değil; farklı disiplinlerden beslenen, yöntemsel ve kavramsal olarak çeşitlenen çalışmalar üzerinden ele alınmasına sebep olmaktadır.

Yöntem

Alan yazındaki boşlukları yakalamak, belirli araştırma sorularına cevap arayabilmek amacıyla literatür üzerinden yapılan sistematik araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ancak bu hızlı yayılım literatür araştırmalarına yönelik, kavramsallaştırma sorunlarını ve yöntemsel belirsizlikleri beraberinde getirmektedir. Sistematik analiz, meta-analiz, bibliyometrik analiz gibi inceleme yöntemlerinin tutarlı ve amaca hizmet edecek şekilde kullanılmaması araştırmacıların yöntem seçimini zorlaştırmaktadır. Ayrıca bahsedilen analiz yöntemleri, dar ve önceden belirlenmiş sorulara cevap aramakta, bu durum analizin derinleşememesine neden olmaktadır. Bu bağlamda kapsam derlemesi geniş ve çok boyutlu alanları, genel yapıyı ele alarak mevcut literatür araştırmaları arasında öne çıkmaktadır (Arksey & O’Malley, 2007). Kapsam derlemesi, bir araştırma alanındaki literatürün kapsamını, temel kavramlarını ve mevcut kanıt türlerini haritalandırmayı amaçlayan; literatür, kavram ve politika düzeyinde farklı bileşenleri bir araya getirebilen esnek bir derleme yaklaşımıdır (Anderson et al., 2008). Bu yöntem incelenen konunun; kapsamını, çeşitliliğini incelemek, ayrıntılı bir inceleme yapmanın gerekliliğini belirlemek, araştırma bulgularını özetlemek ve yaymak ya da mevcut literatürdeki boşlukları belirlemek amacıyla yapılır (Arksey & O’Malley, 2007).

Tarım, çevre, mühendislik gibi alanların yanı sıra özellikle eğitim, konut ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda yaygın biçimde uygulanmış olan (Anderson vd. 2008) kapsam derlemesi iletişim çalışmalarında da kullanılmaktadır. Bu bağlamda mahremiyet geniş bir çalışma alanı olmakla birlikte, mahremiyet çalışmaları içinde gizlilik yönetimini ele alan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Kapsam derlemesi, mahremiyet literatürü içerisinde gizlilik yönetiminin konumunu belirlemek, kavramsal ve yöntemsel eğilimleri ortaya koymak açısından işlevsel bir yöntemdir.

Kapsam derlemesi için en fazla yapılan eleştirilerden biri hangi metodolojik çerçevenin kullanıldığının açıkça belirtmediği yönündedir (Peters vd., 2021). Prisma-ScR gibi raporlama rehberleri yayınlanmış olmasına rağmen mevcut çalışmaların önemli bir kısmı bu rehberleri ya hiç kullanmamakta ya da sembolik olarak referans göstermektedir. Bu durum kapsam derlemelerinin şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve metodolojik güvenliğini azaltmaktadır. Bu çalışmada, Arksey ve O’Malley (2007) tarafından önerilen ve kapsam derlemesi çalışmalarında sıklıkla kullanılan metodolojik çerçeve temel alınarak yürütülmüştür. Buna göre çalışma; (1) araştırma sorusunun belirlenmesi, (2) ilgili çalışmaların sistematik biçimde belirlenmesi, (3) dâhil etme ve dışlama ölçütleri doğrultusunda çalışmaların seçilmesi, (4) verilerin haritalandırılması ve (5) bulguların özetlenerek raporlanması, (6) İstisare (opsiyonel) aşamalarını izlemektedir (Pham vd., 2014). Son basamak çalışmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca, kapsam derlemelerinde raporlama kalitesini artırmak, hangi bileşenlerin raporda yer alması gerektiğini açık biçimde göstermek, terminoloji ve yöntemsel sürece ilişkin ortak bir anlayış oluşturmak ve editörler ile hakemler için standart bir değerlendirme çerçevesi sunmak amacıyla (Tricco vd., 2018), çalışma bulguları PRISMA Extension for Scoping Reviews (PRISMA-ScR) rehberi doğrultusunda raporlanmıştır.

Bu çalışma, aşağıdaki sorulara cevap verebilmeyi amaçlamaktadır:

AS1. Gizlilik yönetimiyle ilgili araştırmalarda kullanılan yöntemler nelerdir?

AS2. Gizlilik yönetimiyle ilgili yapılan araştırmalar hangi alanlarda çalışılmaktadır?

AS3. Gizlilik yönetimiyle ilgili yapılan çalışmalar hangi kavram ya da teori ile ilişkili olarak ele alınmıştır?

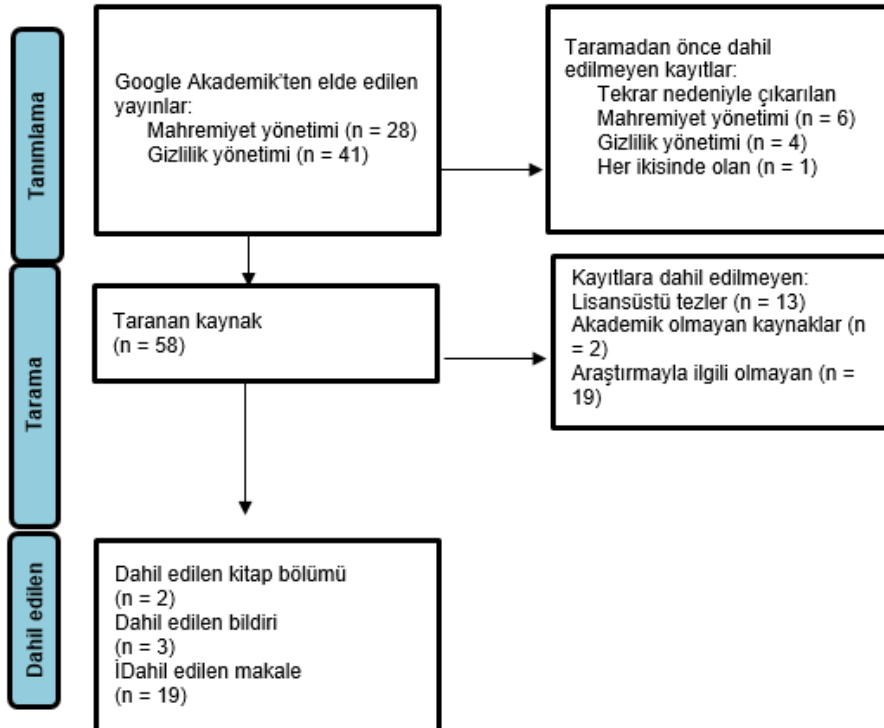
Verilerin Toplanması

Bu çalışma Türkiye’deki gizlilik yönetimi çalışmalarının kapsam derlemesini yapmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle çalışmada anahtar kelimeler “gizlilik yönetimi” ve bazı çalışmalarda gizlilik kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılan mahremiyet kavramı nedeniyle “mahremiyet yönetimi” olarak belirlenmiştir. Türkçe literatürde her iki kavramın da kullanılması nedeniyle iki kavramla da tarama yapılmıştır. Tarama Publish or Perish programı aracılığıyla Google Akademik’te yapılmıştır. Her iki kavram da ayrı olarak anahtar kelime kısmına yazılarak ve tırnak içinde şekilde aratılmıştır. Alanda yapılan çalışmaların az olması nedeniyle tarih aralığı sınırlaması getirilmemiştir. Veriler 9 Ağustos 2025 tarihinde toplanmıştır.

Yapılan arama sonucunda “mahremiyet yönetimi”nde 28, “gizlilik yönetimi”nde 41 sonuca ulaşılmıştır. Ulaşılan veriler işlenmek amacıyla Microsoft Excel’e aktarılmıştır. Konuyla ilgili olmayan, mükerrer olan, tezler ve kamu kuruluşları tarafından yayınlanan akademik olmayan bilgi metinleri olan 45 kaynak dışarıda bırakılmıştır. Araştırmaya 2 kitap bölümü, 3 bildiri ve 19 makale olmak üzere 24 çalışma dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen ve dışlanan çalışmalar için izlenen yol Şekil 1’de PRISMA ScR akış diyagramında gösterilmiştir. Sadece veritabanları ve kayıt defterlerinde yapılan aramaları içeren yeni sistematik incelemeler için PRISMA 2020 akış diyagramı kullanılmıştır (PRISMA Group, 2020). Dahil edilen çalışmaların tümü gizlilik yönetimine doğrudan odaklanmamaktadır ama ilişkilidir. İlişkili çalışmaların da dahil edilmesinin nedeni Türkiye’de yapılan gizlilik yönetimine ilişkin çalışmaların temasta olduğu alanları da ortaya koymaktır.

Şekil 1

Veritabanları aracılığıyla çalışmaların belirlenmesi - PRISMA-ScR akış diyagramı

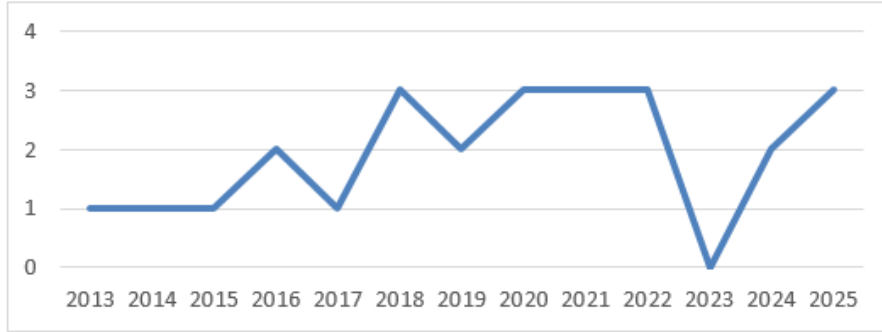
Bulgular

Genel görünüm

Türkiye’de gizlilik yönetimine ilişkin yapılan çalışmalar 2013 yılında başlamıştır. Çalışma sayılarının yıllar içinde dalgalanarak sürdüğü görülmektedir. 2023 yılında hiç çalışma yapılmamışken diğer yıllarda konuya ilişkin en fazla 3 çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili çalışmaların belirgin bir şekilde artış kaydetmediği gözlenmiştir.

Şekil 2

Gizlilik yönetimi çalışmalarının yıllara göre dağılımı

Örnekleme yer alan yayınların 2’si kitap bölümü, 3’ü bildiri ve 19 tanesi de makaleden oluşmaktadır. Yapılan yayınların alanlara göre dağılımı göz önünde bulundurulduğunda, iletişim 7 çalışma ile ilk sırada yer alırken eğitim bilimleri ve bilgisayar mühendisliği – yönetim bilişim sistemlerinde ise 3’er yayın bulunmaktadır. Diğer alanlarda yapılan yayınların dağılımı aşağıdaki grafikte yer almaktadır. Farklı alanlarda yapılan yayınlar disiplinlerarası çalışmaların yolunu açmak için önem taşımaktadır. Farklı alanlar arasındaki işbirlikleri gizlilik yönetimi konusuna çok yönlü perspektifler getirerek konunun derinlemesine analiz edilmesini sağlayabilecektir. Çalışmaların alanları belirlenirken yazarın, çok yazarlı çalışmalarda ise birinci yazarın görevli olduğu fakülte ya da bölüme göre sınıflandırma yapılmıştır. Yazar/lara ilişkin bilginin olmadığı durumlarda ise derginin alanına göre değerlendirme yapılmıştır.

Şekil 3

Çalışmaların alanlara göre dağılımı

Örnekleme dahil edilen yayınlar aşağıdaki tabloda sınıflandırılmışlardır. Yayınlar teorik ve araştırma olarak iki gruba ayrılmıştır. Yöntem başlığı araştırmanın hangi yöntemi temel aldığını ifade etmektedir. Teorik makaleler literatür taraması olarak belirtilmiştir. Desen, kullanılan yöntemin nasıl uygulandığını

sınıflandırmak için kullanılmaktadır. Ölçek, nicel araştırmalarda hangi ölçekten faydalandığını ifade etmektedir. Ayrıca araştırmacılar kendi ölçeklerini geliştirdilerse bu başlık altında gösterilmektedir. Nitel araştırmalarda tema ve kodların belirlenmesi sürecinde literatürden yararlanılarak önceden tanımlanmış kodlar kullanılmışsa, bu bölümde yararlanılan literatür belirtilmiştir. Boyutlar / temalar başlığında ise, nicel araştırmalarda (varsa) ölçek boyutlarını, nitel araştırmalarda ise temaları göstermek için kullanılmıştır. Yöntem ve desen araştırmacıların çalışmalarında belirttiği şekilde ifade edilmiştir. Ancak çalışmalarda ifade edilmemiş olan yöntem ve desenler yazarlar tarafından kodlanmıştır.

Örnekleme yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde Gülpınar Demirci dışında konuyla ilgili birden fazla yayın yapan araştırmacıya rastlanmamıştır. Bu veri gizlilik yönetimine ilişkin uzmanlaşmış araştırmacı eksikliği olarak yorumlanabilir. İncelenen 24 akademik çalışmanın 8’i derleme, 16’sı araştırmadır. Araştırmaların 11’i nicel, 5 tanesi ise nitel yöntemle yapılmıştır. Nicel yöntemle yapılan çalışmaların 10’u tarama deseniyle yapılmıştır; bir çalışmada da bibliyometrik analiz uygulanmıştır. Nitel yöntemde ise 3 fenomenoloji, 1 duygu analizi ve 1 karşılaştırma kullanılmıştır. Araştırma içeren çalışmaların nicel yöntem üzerine yoğunlaştığı görülmektedir; nitel araştırmalar ise sınırlı sayıda kalmıştır. Tarama deseni ile yapılan 10 çalışmanın örneklemi incelendiğinde öğrencilerin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. 7 araştırmada örneklem olarak öğrenciler tercih edilirken bu araştırmaların 4’ü üniversite öğrencilerini, 3’ü ise ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerini örneklem olarak seçmiştir. Diğer 3 tarama deseni örneklemi ise Bursa’daki kamu çalışanları, sosyal medya kullanıcıları ve 18 yaş üstü kişiler olarak belirlenmiştir. Tarama deseni kullanan nicel çalışmaların örneklemine öğrenciler üzerine yoğunlaşması araştırma bulgularının temsil gücünü sınırlamaktadır. Ancak araştırmacıların en rahat ulaşabilecekleri örneklemi öğrenciler olması açısından bu tercih anlamlıdır. Nicel araştırmaların içinde yer alan bir diğer araştırma ise bibliyometrik analizdir. Bu analizde 2017-2023 yılları arasında WOS veri tabanında yer alan 95 makale örneklem olarak incelenmiştir. 5 nitel araştırmanın 3 tanesinde görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Örneklem olarak bu üç araştırmada sosyal medya kullanıcıları, ebeveyn blog yazarları ve lise öğrencileri tercih edilmiştir. Az sayıda bulunan nitel araştırmalarda örnekleme benzerliğe rastlanmamaktadır. Diğer yandan nitel araştırmaların birinde hukuki düzenlemeler karşılaştırılmış, diğerinde ise #whatsappsiliyoruz etiketindeki tweetlere duygu analizi yapılmıştır.

Örnekleme yer alan 11 nicel araştırmadan 10 tanesinde ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeklerin 4 tanesi araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Diğer 6 ölçek ise daha önce geliştirilmiş olan ölçeklerin uyarılmasıdır. Uyarılan ölçekler birbirinden farklıdır. Doğrudan gizlilik yönetimi ölçeği kullanan bir çalışma bulunmaktadır (Elmalı & Türel, 2018). Literatür taraması yapılan çalışmalarda desen, ölçek ve boyutlar/temalar başlıkları yeterli veri olmaması nedeniyle boş bırakılmıştır.

Tablo 1

Kapsam derlemesine dahil edilen çalışmaların yöntemsel, örneklem ve tematik özellikleri

No	Yazar(lar), yıl	Örneklem	Çalışmanın niteliği	Yöntem	Desen	Ölçek	Boyutlar / temalar
A1	Tataroğlu, 2013	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A2	Altan Akın, 2014	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A3	Acılar, Olgun, Görür, 2015	Bursa’da 99 kamu çalışanı	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Buchanan ve ark. (2007)	Mahremiyet kaygısı
A4	Durak, 2016	353 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	“Facebook kullanımında dijital kimlik	Dijital kimlik

No	Yazar(lar), yıl	Örneklem	Çalışmanın niteliği	Yöntem	Desen	Ölçek	Boyutlar / temalar
A5	Topbaş & Gazi, 2016	İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi’ndeki 408 öğrenci	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	anketi” (Araştırmacı/ lar tarafından geliştirilmiştir) (Araştırmacı/ lar tarafından geliştirilmiştir)	Algılanan güven ve risk faktörü, online gizlilik endişesi, öz kimlik-ifade endişesi, veri sağlayıcılarına yönelik risk endişesi
A6	Kokciyan & Yolum, 2017	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A7	Elmalı & Türel, 2018	190 son sınıf üniversite öğrencisi (1. aşama - açıklayıcı faktör analizi), 254 son sınıf üniversite öğrencisi (2. aşama - doğrulayıcı faktör analizi)	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Sosyal ağlarında gizlilik yönetimi ölçeği (Mohamed ve Ahmad, 2012)	Bilgi gizliliği kaygısı, öz-yeterlik, algılanan şiddet, algılanan hassasiyet, yanıt etkililiği, ödül
A8	Semiz Türkoğlu, 2018	İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi’nde 386 öğrenci	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	(Araştırmacı/ lar tarafından geliştirilmiştir)	Sosyal medya kullanım durumu, sosyal medya kullanım davranışı, sosyal medya üzerinden paylaşım davranışı, sosyal medyada paylaşım konuları, sosyal medya kazanımları ve kaybedilen değerler, sosyal medya kullanımı hakkındaki genel görüşler, sosyal medya kullanım amacı, mahremiyet hakkında görüşler, sosyal medyada mahremiyet
A9	Bakan, 2018	Ordu’da 568 lise öğrencisi	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Depresyon öz-damgalama ölçeği (Barney et al., 2010) Çevrimiçi iletişim tutum ölçeği (Ledbetter, 2009; Krishnan ve Atkin, 2014)	Çevrimiçi iletişime güven, kullanım kolaylığı, sosyal bağlantı

No	Yazar(lar), yıl	Örneklem	Çalışmanın niteliği	Yöntem	Desen	Ölçek	Boyutlar / temalar
A10	Zayim Gedik & Yalçınkaya, 2019	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A11	Kayalı, Aydın, Gedikli, Saydam, 2019)	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A12	Gümüşten & Yılmaz Irmak, 2020	İzmir’de 6-12. sınıfa devam eden 1211 öğrenci	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Duygu dışavurumu düzeyi ölçeği (Hale ve vd., 2007) Kısa semptom envanteri (Derogatis, 1992)	Somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünceler ve psikotizm (Kısa semptom envanteri)
A13	Gökaliiler & Saatçioğlu, 2020	18 sosyal medya kullanıcı	Araştırma	Nitel	Fenomenoloji	Miles & Huberman modeli (1994)	Sosyal medya kullanım alışkanlıklarıyla ilgili genel sorular, sosyal medya kullanımında gizlilik soruları, bireylerin gizlilik yaklaşımlarına yönelik sorular, iletişim gizliliği yönetimi kuramı ekseninde büyük veri, gizlilik sürecini ifade eden sorular
A14	Kaya, 2021	Türkiye ve dünyadaki veri korumaya ilişkin hukuki düzenlemeler	Araştırma	Nitel	Karşılaştırma	-	-
A15	Ural & Oypan, 2020	251 sosyal medya kullanıcı	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Kendini açıklama (Cheng-Yu Lai, Heng-Li Yang, 2015), Fayda (Cheung, C., Lee, Z. W.Y. ve Chan, T.K.H., 2015), Endişe (Smith, H., Milberg, S. ve Burke, S., 1996; Osatuyi, B. 2015), Tüketici rahatlığı (Jacobson, J., Gruz A. ve	Kendini açıklama, fayda, endişe, tüketici rahatlığı

No	Yazar(lar), yıl	Örneklem	Çalışmanın niteliği	Yöntem	Desen	Ölçek	Boyutlar / temalar
A16	Taş, Özen, Bölen, 2021)	Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrencisi 900 kişi	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Hernandez-Garcia, A. 2019) Instagram kullanım motivasyonu ölçeği (Sheldon ve Bryant, 2016)	Sosyal etkileşim, belgeleme, havalı görünme, yaratıcılık
A17	Aslan & Atalay, 2021	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A18	Morva & Gül Ünlü, 2022	15 ebeveyn blog yazarı	Araştırma	Nitel	Fenomenoloji	(Hsieh ve Shannon, 2005)	Paylaşılan bilginin sahipliğini farkında olma, alınan risklerin ve önlemlerin farkında olma, ebeveyn gönderilerin içeriğinin belirleyicileri
A19	Gülpınar Demirci, 2022	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-
A20	Gülpınar Demirci & Buluz Kömeçoğlu, 2022	10-12 Ocak 2021 tarihlerinde Twitter’da trend topics olan #watsappsiliyoruz etiketi	Araştırma	Nitel	Duygu analizi	-	Pozitif ifadeler, negatif ifadeler
A21	Karataş & Aydoğan, 2024	2017-2023 yılları arasında WOS veritabanında yer alan 95 makale	Araştırma	Nicel	Bibliyometrik analiz	-	En fazla yayın yapılan üniversiteler, ülkeler, atıf alan yazarlar, ortak anahtar kelimeler
A22	Ünal & Kandır, 2025	18 yaş üstü 809 kişi	Araştırma	Nicel	Tarama deseni	Dijital intelligence adult scale (Araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir)	Dijital vatandaş kimliği, teknolojinin dengeli kullanımı, davranışsal siber risk yönetimi, gizlilik yönetimi, medya ve enformasyon okuryazarlığı, dijital ayakizi yönetimi, dijital empati
A23	Gün Çıngı, Güllüpınar, 2025	Eskişehirde lise okuyan 42 öğrenci	Araştırma	Nitel	Fenomenoloji	-	Mahremiyet farkındalığı, mahremiyetin sınırları, gizlilik yönetimi, mahremiyet kaygısı
A24	Demir, 2025	-	Derleme	Literatür taraması	-	-	-

Gizlilik yönetimi (iletişim gizlilik yönetimi kuramı, iletişim mahremiyet yönetimi teorisi, gizlilik yönetimi kavramları tek bir başlıkta değerlendirilmiştir) 6 çalışmada kavramsal çerçevenin belirlenmesinde kullanıldığı görülmektedir. Gizlilik (mahremiyet ve gizlilik tek başlıkta değerlendirilmiştir) 8 çalışmada

ilişkili teori – kavram olarak kullanılmıştır. Örneklemde yer alan çalışmalarda paylaşılan ebeveynlik, dijital reklamcılık, sağlık verisi kavramlarına odaklanan çalışmaların olması dikkat çekicidir. Bu kavramlara ikişer makede değinilmiştir. Özellikle sağlık verisi ve paylaşılan ebeveynlik konusunun gizlilik yönetimi perspektifinden ele alan çalışmaların artmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Örneklemde yer alan araştırmaların kavramsal çerçeveleri üç başlıkta incelenmiştir. Çalışmaların 7 tanesinin sadece kişilerarası iletişime, 6’sının şirketlere, 3’ünün ise devletlere odaklandığı görülmektedir. Kişilerarası iletişim ve şirketlere odaklanan 3 çalışma bulunurken, aynı sayıda çalışma da devlet ve şirketlere odaklanmıştır. Devletler, şirketler ve kişilerarası iletişim kavramlarının tümüne odaklanan çalışma sayısı ise 2’dir. Literatür taraması yapılan çalışmaların sonuçlarına genel olarak literatür özeti yaptıkları için yer verilmemiştir.

Tablo 2

Kapsam derlemesine dahil edilen çalışmalardaki ilişkili teori, kavramsal çerçeve ve sonuçlar

No	İlişkili teori - kavram	Kavramsal Çerçeve (kişilerarası arası iletişim, şirketler)	Sonuç
A1	Etki değerlendirme yöntemi, mahremiyet, mahremiyet etki değerlendirmesi	Devlet	Çalışmada e-devlet sürecinin kişi mahremiyeti açısından yarattığı tehlike ve olumsuzluklara karşı Mahremiyet Etki Değerlendirmesi önerisi geliştirilmiştir.
A2	Bulut bilişim, gizlilik, veri iletimi	Şirketler	Mahremiyet, gizlilik ve kişisel verilerin güvenli şekilde korunmasına ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.
A3	Kimlik hırsızlığı, iletişim mahremiyet yönetimi teorisi	Kişilerarası iletişim, şirketler	Araştırmaya katılanların internette kaygı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca sosyal ağ sitesi kullanımı ne kadar yoğunsa mahremiyet kaygısının azaldığı tespit edilmiştir.
A4	Dijital kimlik	Kişilerarası iletişim	Öğrencilerin dijital kimlik sunumlarının Facebook kullanım sıklığı arasında anlamlı farklılık görülmüştür.
A5	Gizlilik kaygısı	Kişilerarası iletişim, şirketler	Sosyal medyada arkadaş sayısı ve kullanım süresi arttıkça gizliliğe verilen önem azalmaktadır.
A6	Akıllı şehirler, mahremiyet sözleşmesi	Devlet	Araştırma, akıllı şehirlerde birbiri ile haberleşen nesnelerin topladığı verilerin mahrem olup olmadığına ilişkin model ortaya koymaktadır.
A7	Bilgi gizliliği	Şirketler	“Sosyal Ağlarda Gizlilik Yönetimi” ölçeğinin Türkçe’ye uyarlaması yapılmıştır. Orijinal ölçek altı faktör ve 21 maddeden oluşurken Türkçe’ye uyarlanan ölçek üç alt faktör ve 19 maddeden oluşmaktadır.
A8	Kamusal alan, mahremiyet, benlik sunumu	Kişilerarası iletişim	Sosyal medya kullanımı arttıkça mahremiyet daha az önemsenmektedir.
A9	Gizlilik	Kişilerarası iletişim	Öğrencilerin sosyal medya kullanım nedenleri ile cinsiyet, aylık gelir ve aile tutumuna göre ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
A10	Elektronik sağlık kayıtları, mahremiyet	Devlet, şirketler	Bilgi mahremiyetinin korunması için sağlık kurumlarında daha fazla eğitimin verilmesi gerektiği belirtilmektedir.
A11	Sağlık verisi	Devlet, şirketler	Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili alınması gereken önlemler ve mobil cihaz kullanıcılarının dikkat etmesi gereken konular hakkında öneriler sunulmuştur.
A12	Mahremiyet, iletişimde mahremiyet yönetimi kuramı	Kişilerarası iletişim	Hem annelerden hem de babalardan algılanan mahremiyet ihlalinin depresyon ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

No	İlişkili teori - kavram	Kavramsal Çerçeve (kişilerarası arası iletişim, şirketler)	Sonuç
A13	İletişim gizliliği yönetimi kuramı, gizlilik	Kişilerarası iletişim, şirketler, devlet	Katılımcıların gizlilik politikalarını okumadan onayladıkları tespit edilmiştir. Katılımcılar paylaşım yaparken tedirgin olmaktadır ama önlem olarak gizlilik ayarlarını kullanmakta ya da otosansür uygulamaktadır.
A14	Veri koruma, hesap verebilirlik	Devlet	Hesap verebilirlik, veri koruma hukuku alanında önemli bir ilkedir. Ancak Türkiye’de normatif bir dayanağı bulunmamaktadır.
A15	İletişim mahremiyet yönetimi teorisi	Şirketler	Araştırma sonuçları, sosyal medya kullanıcılarının medyaya yönelik fayda algılarının, paylaştıkları kişisel bilgilerin işletmeler tarafından pazarlama amacıyla kullanılmasına ilişkin rahatlık düzeyini artırdığını; gizlilik endişelerinin ise bu rahatlığı azalttığını göstermektedir. Kullanıcılar, yeni insanlarla tanışma ve ilişkilerini genişletme yararları nedeniyle kişisel verilerinin kullanımına daha olumlu yaklaşmaktadır.
A16	Kullanım ve doyular yaklaşımı, bilgi sistemleri beklenti onaylama modeli, üç ögeli kuram, iletişim gizlilik yönetimi modeli	Kişilerarası iletişim	Instagram kullanıcıların bilgilerinin izin vermedikleri veya onaylamadıkları bir şekilde başkaları tarafından paylaşılması endişesi, kullanıcıların bu platformu kullanımına engel teşkil etmemektedir.
A17	Gizlilik hesabı teorisi, algılanan risk, algılanan fayda	Devlet, şirketler	Kişisel sağlık verisi paylaşımında algılanan risk, algılanan faydadan daha önemli hale gelmektedir.
A18	Paylaşan ebeveynlik, gizlilik yönetimi	Kişilerarası iletişim	Blog yazarı ebeveynlerin mahremiyet yönetimi ile ilgili olarak dört temel belirleyen tespit edilmiştir: etik ilkeler ve otokontrol, çocuğun müdahalesi ve talepleri, takipçilerle etkileşimleri, yasal bağlam.
A19	Dijital reklamcılık, makine öğrenmesi, veri gizliliği	Şirketler	Makine öğrenmesi algoritmaları ile kişiye özgü veri gizlilik ayarlarının yapılarak mahremiyetin, tüketicinin gizlilik sınırları çerçevesinde yapılandırılması gerektiği vurgulanmaktadır.
A20	Veri gizliliği	Şirketler	Duygu analizi sonucunda tweetlerin yaklaşık %60’ının olumlu, %30’unun ise olumsuz olduğu görülmüştür. Pozitif ve negatif paylaşımlarında ortak kullanılan kelimelere ait kelime bulutunda, alternatif uygulamalar olan Bip, Telegram kelimeleri ile gizlilik endişelerini ifade eden "sildim", "geri", "kabul" kelimeleri ön plandadır. Sonuçlar sosyal ağların ve sosyal ağlarda reklam veren şirketlerin, kullanıcıları veri gizliliği konusunda ikna edecek önlemler almaları gerektiğini göstermektedir.
A21	Paylaşan ebeveynlik	Kişilerarası iletişim	İletişim mahremiyet yönetimi ile ilgili iki çalışmaya araştırmanın literatür kısmında yer verilmiştir. Ortak anahtar kelimelerde “gizlilik” beşinci sırada yer almaktadır.
A22	Dijital zeka	Kişilerarası iletişim, devlet, şirketler	Ölçek geçerliği kabul edilmiştir. Dijital zeka kavramının alt faktörleri için ölçüm araçlarının geliştirilmesi önerilmektedir.
A23	Mahremiyet, gözetim	Kişilerarası iletişim, şirketler	Araştırma, gençlerin mahremiyetlerine kayıtsız kalmadığını, görünür olma isteği ile mahremiyet kaygıları arasında bir denge kurduklarını ortaya koymaktadır.
A24	Algoritmik rıza yorgunluğu, dijital reklamcılık	Şirketler	Algoritmik rıza yorgunluğu yaşanırken bireylerin dijital haklarının tesis edilerek etik bir dijital reklamcılık ortamı oluşturmak için çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Örnekleme yer alan araştırmaların sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, mahremiyet yönetimiyle ilişki kurulan değişkenlerin farklılık gösterdiği görülmektedir. Akıllı şehirler, sağlık, aile içi iletişim gibi konular farklı disiplinlere ait alanlar olmakla birlikte mahremiyet yönetimi bu alanların ortak noktası haline gelmiştir. Benzer farklılıklar kavramsal çerçevenin inşasında da karşımıza çıkmaktadır. Kişilerarası iletişimle ortaya çıkan bir teori olmasına rağmen, örneklem içerisinde kişilerarası iletişimle aynı yoğunlukta farklı kavramsal çerçevelerin (örneğin şirketler ve devlet bağlamında) de kullanıldığı görülmektedir. Dijital ortamda mahremiyet, kesin bir geri çekilme olmaktan çok, bireylerin görünürlük, fayda ve risk arasında denge kurmaya çalıştıkları bir süreçtir. Bu sebeple fayda ve risk dengesi kurulması gereken her alan mahremiyet yönetiminin kapsamı içinde değerlendirilebilir. Ayrıca örneklemedeki araştırmalara göz önünde bulundurulduğunda gizlilik yönetiminin sadece bireysel çözümler getirilebilecek bir alan olmadığı, devlet ve şirketlerin de bu konularda daha fazla sorumluluk almasının önemli olduğunu sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç

Gizlilik yönetimine ilişkin çalışmaların incelendiği bu makalede, Türkiye’de gizlilik yönetimine ilişkin yapılan çalışmaların çerçevesini çizmek amaçlanmıştır. Her ne kadar mahremiyet üzerine yapılan çalışmalar bulunsa da gizlilik yönetimini temel alan çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür. İncelenen çalışmaların çoğunda gizlilik yönetimi kavramının araştırmanın odağını oluşturmadığı, literatür yazımında değinilmiş olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışma üç araştırma sorusunu temel almıştır. Bu sorulara bulunan yanıtları şöyle değerlendirmek mümkündür:

AS1. Gizlilik yönetimiyle ilgili araştırmalarda kullanılan yöntemler nelerdir? Yapılan çalışmalarda nicel araştırma yöntemlerinin kullanımının baskın olduğu görülmüştür. Nitel yöntemler kullanılmış olsa da bu çalışmalar daha sınırlı sayıdadır. Sosyal medya kullanıcılarının tutumlarını derinlemesine anlayabilmek için nitel çalışmaların sayısının artmasının önemli olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan örneklem seçimlerinde öğrencilerin sıklıkla tercih edildiği görülmüştür. Bu durum, başka alanlarda da yapılan çalışmalarda sıklıkla karşılaşılan bir seçimdir. Örneklem seçimlerinin toplumu temsil kabiliyetinin genişletilmesi alan açısından fayda sağlayıcı olarak değerlendirilebilir.

AS2. Gizlilik yönetimiyle ilgili yapılan araştırmalar hangi alanlarda çalışılmaktadır? İletişim bilimleri alanında diğer alanlara kıyasla daha fazla çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak farklı alanlarda da yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Bu durum, konunun disiplinler arası çalışmalara uygun olduğunun önemli göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir.

AS3. Gizlilik yönetimiyle ilgili yapılan çalışmalar hangi kavram ya da teori ile ilişkili olarak ele alınmıştır? Kapsam derlemesine dahil edilen çalışmaların çoğunun doğrudan gizlilik yönetimine odaklanmadığı, literatürde değinilmiş olduğu görülmektedir. Gizlilik yönetimi ile birlikte gizlilik üzerine yapılan çalışmalara da rastlanmıştır. Ayrıca gizlilik yönetimini; paylaşan ebeveynlik, dijital reklamcılık ve sağlık verisi gibi kavramlarla birlikte ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Farklı kavramların gizlilik yönetimi perspektifi ile ele alınmasının alan için geliştirici olduğu düşünülmektedir.

Gizlilik yönetimi, mahremiyet sınırı, bilgi sahipliği ve mahremiyet kontrolü gibi farklı alt başlıkları içeren kapsamlı bir teoridir. Bu alt başlıkların detaylı biçimde incelenebilmesi için, gizlilik yönetimini merkeze alan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Alan yazın incelendiğinde, özellikle yurtdışında yapılan çalışmalarda gizlilik yönetiminin bu kapsamlı yapısıyla ele alındığı görülmektedir. Kullanıcıların hangi bilgilerinin kontrolüne sahip olduğu ve bu kontrolün sınırlarının ne ölçüde belirlendiğinin giderek muğlaklaşması, bu alandaki kapsamlı çalışmalara duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Ayrıca mevcut çalışmaların önemli bir kısmının dijital mecralara odaklandığı dikkat çekmektedir. Oysa gizlilik yönetimi yalnızca dijital ortamlara özgü bir

kavram değildir. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmalarda, dijital iletişimin yanı sıra dijital olmayan iletişim süreçlerinin de ele alınması mümkündür. Diğer yandan, yapay zekâ alanındaki çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu çalışmalar için teorik bir arka plan oluşturma açısından gizlilik yönetiminin önemli bir anahtar kavram olabileceği düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Nihal Kocabay Şener (Doç. Dr.)
Author Details	¹ Non-affiliated, İstanbul, Türkiye 0000-0003-4018-082X nihalkocabay@gmail.com
	Betül Önay Doğan
	² İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye 0000-0001-8468-7767

Kaynakça | References

- Acılar, A., Olgun, H., & Görür, A. (2015). Kamu çalışanlarının İnternet’te mahremiyet kaygısı: Bursa ilinde bir çalışma. *Research Journal of Business & Management*, 2(3), 334-347.
- Acquisti, A., Brandimarte, L., & Loewenstein, G. (2015). Privacy and human behavior. *Science*, 347(6221), 509-514. <https://doi.org/10.1126/science.aaa1465>
- Adjerid, I., Acquisti, A., & Loewenstein, G. (2019). Choice architecture, framing, and cascaded privacy choices. *Management Science*, 65(5), 2269-2289. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2018.3028>
- Altan Akın, N. T. (2014, Kasım 27). Bulut Bilişim’de Kişisel Verilerin Güvenliği ve Mahremiyet Nasıl Sağlanabilir? XIX. Türkiye’de İnternet Konferansı. <https://inet-tr.org.tr/inetconf19/>
- Amazon "gizlilik ihlali" nedeniyle 30,8 milyon dolar ödeyecek, (01.06.2023), <https://www.trthaber.com/haber/dunya/amazon-gizlilik-ihlali-nedeniyle-308-milyon-dolar-odeyecek-771626.html>
- Anderson, S., Allen, P., Peckham, S., & Goodwin, N. (2008). Asking the right questions: Scoping studies in the commissioning of research on the organisation and delivery of health services. *Health Research Policy and Systems*, 6(7). <https://doi.org/10.1186/1478-4505-6-7>
- Arksey, H., & O’Malley, L. (2007). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19-32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Aslan, Ş., & Atalay, H. N. (2021). Kişisel sağlık verileri paylaşımında gizlilik hesabı teorisi. *MAS 14th International European Conference on Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences*, 271-278.
- Ayaburi, E. W., & Treku, D. N. (2020). Effect of penitence on social media trust and privacy concerns: The case of Facebook. *International Journal of Information Management*, 50, 171-181.
- Bakan, U. (2018). An investigation of attitudes of students towards privacy on Facebook. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 368-384. <https://doi.org/10.31123/akil.441782>
- Bright, L. F., Lim, H. S., & Logan, K. (2021). "Should I Post or Ghost?": Examining how privacy concerns impact social media engagement in US consumers. *Psychology & Marketing*, 38(10), 1712-1722.
- Child, J. T., & Starcher, S. C. (2016). Fuzzy Facebook privacy boundaries: Exploring mediated lurking, vague-bookings, and Facebook privacy management. *Computers in Human Behavior*, 54, 483-490.

- Cho, H., Knijnenburg, B., Kobsa, A., & Li, Y. (2018). Collective privacy management in social media: A cross-cultural validation. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction (TOCHI)*, 25(3), 1-33.
- Chung, K. C., Chen, C. H., Tsai, H. H., & Chuang, Y. H. (2021). Social media privacy management strategies: A SEM analysis of user privacy behaviors. *Computer Communications*, 174, 122-130.
- Diponegoro, M. A., Utari, P., & Rahmanto, A. N. (2022). The Application of Communication Privacy Management Theory to Health Information on COVID-19 Through Social Media among Young Women. *Journal of Health Policy and Management*, 7(1), 14-23.
- Durak, H. (2016). İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin facebook kullanımında dijital kimliklerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 9(44), 902-912. <https://doi.org/10.17719/jisr.20164420159>
- Elmalı, F., & Türel, Y. K. (2018). Adaptation Study of Privacy Management in Social Networks Scale into Turkish. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5), 65-76. <https://doi.org/10.15345/iojes.2018.05.005>
- Facebook gizlilik ihlali davasında 90 milyon dolar ödemeyi kabul etti (16.02.2022), <https://www.trthaber.com/haber/dunya/facebook-gizlilik-ihlali-davasinda-90-milyon-dolar-odemeyi-kabul-etti-655244.html>
- Frampton, B. D., & Child, J. T. (2013). Friend or not to friend: Coworker Facebook friend requests as an application of communication privacy management theory. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2257-2264.
- Gizlilik ihlalleri gerekçe gösterildi: Whatsapp'a 5.5 milyon euro ceza, (19.01.2023), <https://www.cnnturk.com/teknoloji/gizlilik-ihlalleri-gerekce-gosterildi-whatsapp-a-5-5-milyon-euro-ceza>
- Gökaliler, E., & Saatçioğlu, E. (2020). Sosyal büyük veri ekseninde kişisel gizlilik sorunsalı: Türkiye’de eğitimli ve kentli sosyal ağ kullanıcılarının gizlilik sorunlarına yaklaşımları. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 58, 133-167. <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2020-0085>
- Gülpınar Demirci, V. (2022). Dijital reklamcılıkta makine öğrenmesi ve veri gizliliği. *Kent Akademisi*, 15(3), 1455-1474. <https://doi.org/10.35674/kent.1145325>
- Gülpınar Demirci, V., & Buluz Kömeçoğlu, B. (2022). Sosyal ağlarda veri gizliliği: Türkiye’de Whatsapp gizlilik sözleşmesine gösterilen tepkilerinin duygu analizi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(26), 710-742. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2022.030>
- Gümüşten, D., & Yılmaz Irmak, T. (2020). Mahremiyet ihlali ölçeği’nin uyarlama çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 8(17), 202-213. <https://doi.org/10.7816/nesne-08-17-04>
- Jain, A. K., Sahoo, S. R., & Kaubiyal, J. (2021). Online social networks security and privacy: comprehensive review and analysis. *Complex & Intelligent Systems*, 7(5), 2157-2177.
- Jozani, M., Ayaburi, E., Ko, M., & Choo, K. K. R. (2020). Privacy concerns and benefits of engagement with social media-enabled apps: A privacy calculus perspective. *Computers in Human Behavior*, 107, 106260.
- Karataş, S., & Aydoğan, Ş. (2024). Sosyal medyada ihlal “sharenting” üzerine bibliyometrik bir analiz. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 9(1), 134-157. <https://doi.org/10.47107/inifedergi.1417863>
- Kaya, M. B. (2021). Kişisel verilerin korunmasında yeni paradigma: Hesap verebilirlik ilkesi. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(4), 1859-1897. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2020.78.4.0005>
- Kayalı, N., Aydın, F., Gedikli, M. E., & Saydam, V. (2019). Mobil uygulamalarda kişisel verilerin ihlali üzerine bir araştırma. İçinde B. Yalçınkaya, M. A. Ünal, B. Yılmaz, & F. Özdemirci (Ed.), *Bilgi yönetimi ve bilgi güvenliği* (ss. 483-502). Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Kennedy-Lightsey, C. D., Martin, M. M., Thompson, M., Himes, K. L., & Clingerman, B. Z. (2012). Communication privacy management theory: Exploring coordination and ownership between friends. *Communication Quarterly*, 60(5), 665-680.
- Kokciyan, N., & Yolum, P. (2017). Privacy management for smart cities. *25th Signal Processing and Communications Applications Conference (SIU)*, 1-4. <https://doi.org/10.1109/SIU.2017.7960351>
- Liang, Y., Aroles, J., & Brandl, B. (2022). Charting platform capitalism: Definitions, concepts and ideologies. *New Technology, Work and Employment*, 37(2), 308-327. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12234>
- Morva, O., & Gül Ünlü, D. (2022). Parenting blogs and children’s online privacy: On the privacy management of parent blogs in Turkey. *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, 9(1), 9-30. <https://doi.org/10.24955/ilel.1073284>
- Ollier, J., Nißen, M., & von Wangenheim, F. (2025). Rest assured: The influence of chatbots’ assurance statements and service outcome personalization on user data management. *Computers in Human Behavior*, 172, 108768. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2025.108768>
- Peters, M. D. J., Marnie, C., Colquhoun, H., Garritty, C. M., Hempel, S., Horsley, T., ... Tricco, A. C. (2021). Scoping reviews: Reinforcing and advancing the methodology and application. *Systematic Reviews*, 10, 263. <https://doi.org/10.1186/s13643-021-01821-3>
- Petronio, S. (2010). Communication privacy management theory: What do we know about family privacy regulation?. *Journal of family theory & review*, 2(3), 175-196.
- Petronio, S. (2013). Brief status report on communication privacy management theory. *Journal of Family Communication*, 13(1), 6-14.

- Petronio, S. (2019). 10. Privacy from a Communication Science Perspective. (İçinde: *The handbook of privacy studies: An interdisciplinary introduction*, ed. B. Sloot ve A. Groot), 387 - 407.
- Petronio, S., & Child, J. T. (2020). Conceptualization and operationalization: Utility of communication privacy management theory. *Current opinion in psychology*, 31, 76-82.
- Pham, M. T., Rajić, A., Greig, J. D., Sargeant, J. M., Papadopoulos, A., & McEwen, S. A. (2014). A scoping review of scoping reviews: Advancing the approach and enhancing the consistency of reporting. *Research Synthesis Methods*, 5(4), 371-385. <https://doi.org/10.1002/jrsm.1123>
- Sannon, S., Stoll, B., DiFranzo, D., Jung, M. F., & Bazarova, N. N. (2020). “I just shared your responses” extending communication privacy management theory to interactions with conversational agents. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 4(GROUP), 1-18.
- Semiz Türkoğlu, H. (2018). Sosyal medya üzerinden mahremiyet farkındalığı ve değişimin ölçülmesine yönelik bir araştırma. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 54, 163-189. <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST408216>
- Smith, S. A., & Brunner, S. R. (2017). To reveal or conceal: Using communication privacy management theory to understand disclosures in the workplace. *Management Communication Quarterly*, 31(3), 429-446.
- Taş, K., Özen, Ü., & Bölen, M. C. (2021). Instagram kullanmaya yönelik tutumu etkileyen bilişsel, duygusal ve davranışsal faktörlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, 33, 27-47. <https://doi.org/10.20875/makusobed.688656>
- Tataroğlu, M. (2013). Mahremiyet Sorunlarının Önlenmesinde Mahremiyet Etki Değerlendirmesi (MED). *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 20(1), 263-289.
- Topbaş, H., & Gazi, M. A. (2016). Sosyal ağlarda gizlilik kaygısının ölçülmesi: İnönü Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 143-160.
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O’Brien, K. K., Colquhoun, H., Levac, D., ... Stewart, L. (2018). PRISMA Extension for Scoping Reviews (PRISMA-ScR): Checklist and Explanation. *Annals of Internal Medicine*, 169(7), 467-473.
- Ural, T., & Oypan, O. (2020). Tüketicilerin sosyal medyada yer alan kişisel verilerinin işletmeler tarafından kullanılmasına yönelik rahatlık algısını etkileyen faktörler. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2424-2441.
- Ünal, M., & Kandır, A. (2025). Digital intelligence adult scale validity and reliability study. *International Journal of Turkish Education Sciences*, 13(1), 479-508. <https://doi.org/10.46778/goputeb.1618778>
- Yadav, U. S., Gupta, B. B., Peraković, D., Peñalvo, F. J. G., & Cvitić, I. (2022). Security and privacy of cloud-based online online social media: A survey. In *Sustainable management of manufacturing systems in industry 4.0* (pp. 213-236). Cham: Springer International Publishing.